

УДК 34.341.645

DOI <https://doi.org/10.32689/2522-4603.2023.4.2>**Андрій ГРЕКУ**

аспірант ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом»,
вул. Фрометівська, 2, Київ, Україна, 03039, filippboitsov@protonmail.com
ORCID: 0009-0006-5645-7618

Andrii HREKU

Postgraduate Student at the Private Joint-Stock Company «Higher education institution «Interregional Academy of Personnel Management», 2, Frometivska str., Kyiv, Ukraine, 03039, filippboitsov@protonmail.com
ORCID: 0009-0006-5645-7618

**ЕТАПИ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ:
РОЗГЛЯД СПРАВИ В СУДІ****STAGES OF THE JUDICIAL PROCESS:
CONSIDERATION OF THE CASE IN COURT**

Згідно з міжнародним та національним законодавством, кожна людина має право на відновлення порушених прав та свобод, у судовому порядку. Сьогодні, коли відбулося, воєнне вторгнення росії на територію України, судова система, у зв'язку з воєнними діями, може працювати неефективно. А населення, через напружену ситуацію, може ігнорувати чи взагалі не звертатися за захистом своїх прав. Якщо людство знає основи законодавства, звичайно, завжди воно буде шукати й шляхи захисту від протиправних дій та намагатиметься захистити свої законні людські свободи та правові норми. Тема є актуальною та важливою сьогодні, адже необхідно кожному розуміти етапи судового процесу. Хто як не держава може надати такі гарантії.

Процесуальним правом в кожному окремому випадку закріплюється процес розгляду справ у судовому порядку, але важливо покращити правову обізнаність населення, щодо можливості правового захисту своїх прав, незалежно від зовнішніх та внутрішніх чинників. Важливим є аналіз національної та зарубіжної джерельної бази, щодо процесу здійснення судочинства.

Мета. *Метою статті є теоретико-правовий аналіз та вивчення етапів судового процесу: розгляду справи в суді.*

Матеріали та методи. *Матеріалами дослідження є: теоретико-правові національні та міжнародні наукові здобутки. Використовуються загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Важливу роль займає юридичний метод. Використано метод узагальнення, опису, аналізу, структурно-функціональний метод при ознайомленні з основною літературою. Застосовано порівняння та зустрічається прогнозування, при удосконаленні обізнаності судочинства в майбутньому.*

Результати. *У результаті наукового, теоретико-правового аналізу розкрита джерельна база, узагальнено наукову літературу, внесено актуальні авторські пропозиції, щодо удосконалення обізнаності населення щодо судового захисту своїх порушених прав, в умовах воєнного часу, та внесені положення про дослідження позитивного зарубіжного досвіду та впровадження в практичну діяльність в Україні.*

Перспективи. *Теоретико-правовий аналіз та вивчення етапів судового процесу: розгляду справи в суді, надає можливість, з'ясувати актуальні, ключові проблеми сучасності та знайти шляхи їх вирішення глобально і в майбутньому продовжити розгляд на науковому рівні авторських пропозицій та впровадити їх в практику.*

Ключові слова: *судовий процес, судовий розгляд справ, судові рішення, джерельна база, процесуальні норми, теоретико-правове дослідження, процесуальний кодекс.*

According to international and national legislation, every person has the right to the restoration of violated rights and freedoms, in a judicial procedure. Today, when the military invasion of Russia on the territory of Ukraine took place, the judicial system, in connection with the military actions, may work inefficiently. And the population, due to the tense situation, may ignore or not apply at all for the protection of their rights. If humanity knows the basics of legislation, of course, it will always look for ways to protect against illegal actions and will try to protect its legitimate human freedoms and legal norms. The topic is relevant and important today, because it is necessary for everyone to understand the stages of the court process. Who but the state can provide such guarantees.

Procedural law in each individual case establishes the process of considering cases in court, but it is important to improve the legal awareness of the population regarding the possibility of legal protection of their rights, regardless of external and internal factors. It is important to analyze the national and foreign source base regarding the process of judicial proceedings.

Purpose. *The purpose of the article is a theoretical and legal analysis and study of the stages of the judicial process: consideration of the case in court.*

Materials and methods. The research materials are: theoretical and legal national and international scientific achievements. General scientific and special methods of scientific knowledge are used. The legal method plays an important role. The method of generalization, description, analysis, structural-functional method was used when familiarizing with the main literature. Comparison and forecasting are used, while improving the awareness of judicial proceedings in the future.

Results. As a result of the scientific, theoretical and legal analysis, the source base was revealed, the scientific literature was summarized, the author's actual proposals were made, regarding the improvement of the population's awareness of the judicial protection of their violated rights in wartime conditions, and provisions were made on the study of positive foreign experience and implementation in practical activities in Ukraine.

Discussion. Theoretical and legal analysis and study of the stages of the judicial process: consideration of the case in court, provides an opportunity to find out the current, key problems of our time and find ways to solve them globally and in the future to continue consideration of the author's proposals at the scientific level and to implement them in practice.

Key words: judicial process, judicial review of cases, court decisions, source base, procedural norms, theoretical and legal research, procedural code.

Постановка проблеми. На сьогодні, через воєнне вторгнення росії на територію України, багато судових установ були змушені покинути окуповану територію та змінити місце розташування. Це є нагальною проблемою сьогодення.

Через воєнні дії велика кількість людей перестали звертатися до суду щодо захисту своїх прав. А через систему Електронний суд, не кожен може переглянути етап розгляду справи, через відсутність електроенергії та зв'язку. Також не всі матеріали справи знаходяться в електронному вигляді, що є нагальною проблемою, адже цифровізація, комп'ютеризація, діджиталізація розвиваються і необхідно дбати про комфорт населення на державному рівні та удосконалюватись з часом та технологіями глобально. Також дуже часто працівники суду відмовляють у відеоконференціях, через відсутність технічних несправностей. Ми говоримо про розвиток сучасних технологій та розвиток правових норм, щодо захисту людських прав. Це суперечить міжнародним нормам та стандартам і є нагальною проблемою.

Вважаємо за необхідне дослідити міжнародний досвід та наблизити процесуальне законодавство до воєнного часу. Слушно було б запросити спільноту з закордонних держав для обміну позитивною практикою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основною науковою літературою є нормативно-правовий матеріал та наукові праці вчених, а саме: Г. Мамка [6], Т.Б. Сенік [7], D. Chyzhov [13], S. Zhdanenko [14], O. Skrypniuk [15], N. Polishchuk [15].

Проаналізовані основні міжнародні та національні акти, а саме: Європейської конвенції 1950 року [11], ЗДПЛ [2], Конституція України [4], КАСУ [3], Закон України № 2469-VIII [9], Закон України № 2206-VIII [9], Конвенція 1989 року [10], КПКУ [5], ЦПКУ [12], ГПКУ [1].

Під час проведення дослідження використано загальнонаукові та юридичні методи,

також структурно-функціональний метод, метод порівняння, узагальнення, системний метод та історичний метод.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є теоретико-правовий аналіз та вивчення етапів судового процесу: розгляд справи в суді.

Основним завданням є дослідження міжнародної та національної наукової джерельної бази та формування авторських рекомендацій, щодо власної загальної класифікації та програми удосконалення обізнаності населення щодо судового захисту своїх порушених прав, в умовах воєнного часу.

Виклад основного матеріалу.

Етапи судового процесу: розгляд справи в суді повинен не порушувати людські права та норми, а отже відповідати Європейській конвенції [11], також, ЗДПЛ [2] та національному законодавству, а саме: Конституції України та процесуальним кодексам.

Через воєнне вторгнення держави агресора на територію України, необхідно дбати про безпеку розгляду справ у суді, адже це основне завдання держави, саме піклуватися про своє населення. Варто зазначити, що вільний доступ сторін до судового процесу гарантується вітчизняним та міжнародним законодавством. Тому, з розвитком науково-технічного прогресу, відео конференції в судових засіданнях повинні бути актуальними та обов'язковими. Вважаємо, що через воєнні дії, суд повинен лояльно відноситись, до обставин, якщо сторона не може бути присутня через незалежні від неї фактори. Було б ефективно, якби законотворці перелаштували українське процесуальне законодавство під воєнний час.

Вчений Д. Чижов слушно звертає увагу на те, що кожна держава повинна дбати про безпеку свого суспільства [13, с. 101]. О. Дзьобан аналізує цей напрям та говорить про забезпечення країною безпечних умов кожному [14, с. 15]. Судовий розгляд справ повинен проходити, не порушуючи державні гарантії

та дбати про безпеку громадян та населення в цілому.

Проаналізувавши наукову літературу та процесуальні кодекси, дійшли висновки, що розгляд справи включає перегляд. У свою чергу забезпечення позову є заходи щодо охорони інтересів позивача від можливих недобросовісних дій з боку відповідача.

Г.М. Мамка аналізує справедливість у судовому засіданні та наводить європейський досвід [6, с. 123]. Н. Оніщенко також досліджував категорії свободи та справедливості [8, с. 56–58]. Вважаємо, що сьогодні розгляд справ та винесення рішень буде справедливим тільки тоді, коли відповідатиме повністю ситуації та буде підлаштований під воєнний час, у контексті всього процесуального права.

Закон від 02.06.2016, № 1402-VIII вартий окремої уваги, адже він регулює роботу судової системи [10]. Це важливий нормативно-правовий акт, який сьогодні є основою нормотворчої діяльності судової влади.

Т.Б. Сенік наголошує, що існують фактори, які є підставами для відкладення розгляду справи у суді. Суди мають дотримуватися норм процесуального права. Судам необхідно здійснювати підготовчі процедури та до розгляду справ у суді, бо ці прогалини сприяють порушенню строків і людських прав сторін [5, с. 414].

Н. Поліщук аналізує основні елементи судового провадження [16, с. 15]. Відповідно до процесуального законодавства судовий процес включає в себе певну процедуру, а саме: підготовка, розгляд справ в судах, дебати, обвинуваченому надається останнє слово та виноситься судове рішення. Інформацію про розгляд справи можна дізнатись на Єдиному державному реєстрі судових рішень

України та на сайті судової влади. Результатом судового розгляду є винесене рішення.

Проблемою сьогодення є зловживання стороною процесуальними правами з метою затягування процесу. Пропозицією є нормативне урегулювання судового розгляду справ та чітке визначення прав та обов'язків сторін. На нашу думку, це вирішить актуальні проблеми.

Вважаємо за необхідне підлаштувати судовий розгляд справ під воєнний час та дослідити закордонний досвід у майбутньому для впровадження в практичну діяльність в Україні.

Слушно зазначити, що повинні бути особливі заходи, які покращать роботу судової системи при розгляді справ, у період воєнних дій. На практиці, зараз часто спостерігаємо тенденцію, що держава, в особі державних органів, обмежує людські права та свободи для збереження життів. В період воєнного часу важливою є авторська програма про удосконалення обізнаності населення, щодо судового захисту своїх порушених прав (табл. 1).

Програмі про удосконалення обізнаності населення, щодо судового захисту своїх порушених прав, в умовах воєнного часу, необхідний подальший аналіз, дослідження та реалізація в майбутньому. Вона допоможе суспільству та поліпшить обізнаність щодо захисту та охорони своїх свобод. Зазначена розробка є важливою та актуальною і надає гарантію захисту людських прав, під час воєнного вторгнення росії на територію України та на стадії відновлення.

Здійснивши дослідження та проаналізувавши наукові джерела, варто в майбутньому і надалі вивчати шляхи розв'язання нагальних проблем. Слушно підкреслити,

Таблиця 1

Програма удосконалення обізнаності населення, щодо судового захисту своїх порушених прав, в умовах воєнного часу

№ пп	Завдання	Практичне впровадження
1	Допомога населенню у захисті своїх прав та свобод.	Створення спеціального сайту та телефону довідки органу, що здійснює роз'яснення щодо способів захисту людських прав. До функцій входить консультування населення з приводу можливого судового захисту та місцезнаходження суду.
2	Контроль працівників суду шляхом опитування.	Анкетування учасників судового процесу для проведення статистики щодо порушення людських прав.
3	Удосконалення обізнаності населення, щодо судового захисту та етапів розгляду справ судом, в умовах воєнного часу.	Видання окремих правил захисту в інтернет ресурсах, телебаченні, роздрукованому матеріалі.
4	Підлаштування процесуального права під норми воєнного часу	Розвиток нормотворчої діяльності та наукова робота для поліпшення обізнаності суспільства.

*Джерело: авторська розробка на основі вивчення наукових та правових матеріалів

що гарантії захисту свобод та людських прав реалізуються на державному рівні. Це надає змогу вирішити основні проблемні аспекти сьогодення, тому пропозицією є поліпшення обміну досвідом між державами для покращення роботи судової системи.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В процесі теоретико-правового аналізу, систематизовано наукову літературу та нормативно-правову базу, внесено актуальні авторські пропозиції, у вигляді програми удосконалення обізнаності населення щодо судового захисту своїх порушених прав, в умовах воєнного часу, та запропоновано її удосконалити в майбутньому та практично застосовувати. Внесені пропозиції про дослідження позитивного зарубіжного

досвіду та впровадження в практичну діяльність в Україні.

Новизною є думка щодо чіткого нормативного визначення прав та обов'язків сторін та процесуального урегулювання судового розгляду справ, для уникнення затягування процесу, що є величезною проблемою сьогодення. Це допоможе уникнути зловживання стороною процесуальними правами з метою подовження процесу.

Наукове дослідження та вивчення етапів судочинства: розгляду справи в суді, надає можливість, з'ясувати актуальні, ключові проблеми сучасності та знайти шляхи їх вирішення глобально і в майбутньому продовжити розгляд на науковому рівні авторських пропозицій та впровадити їх в практику.

Література:

1. Господарсько процесуальний кодекс України від 06.11.1991 № 1798-XII. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 24.02.2024).
2. Загальна декларація прав людини : Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 24.02.2024).
3. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005, 2747-IV. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>. (дата звернення: 24.02.2024).
4. Конституція України від 26 червня 1996 року. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення: 24.02.2024).
5. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012, №4651-VI. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 24.02.2024).
6. Мамка Г.М. Справедливість як категорія та засада кримінального провадження. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету. Серія: Право*. 2018. Т. 2. Вип. 48. С. 120–123. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/34432/1/%D0%A1%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%95%D0%94%D0%9B%D0%98%D0%92%D0%86%D0%A1%D0%A2%D0%AC%20%D0%AF%D0%9A%20%D0%9A%D0%90%D0%A2%D0%95%D0%93-%D0%9E%D0%A0%D0%86%D0%AF%20%D0%A2%D0%90%20%D0%97%D0%90%D0%A1%D0%90%D0%94%D0%98.pdf> (дата звернення: 24.02.2024).
7. Сенік Т.Б. Підстави для відкладання судового розгляду у кримінальному провадженні: класифікація та проблеми правозастосування. *Юридичний бюлетень*. 2018. № 8. С. 405–415.
8. Оніщенко Н.М. Правова система і держава в Україні. Київ : ІДіП ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. 132 с.
9. Про національну безпеку України : Закон України від 31.03.2023 № 2469-VIII. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 24.02.2024).
10. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 24.02.2024).
11. Про права людини (Конвенція). 1950. Ратифіковано Законом України від 17.07.1997 № 475/97-ВР. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 24.02.2024).
12. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 №1618-IV. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 24.02.2024).
13. Chyzhov D. Organizational and legal support of human rights and freedoms in the national security of Ukraine. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2021. Vol. 7, pp. 98–103. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/7/16.pdf> (дата звернення: 24.02.2024).

14. Dzioban O.P., Zhdanenko S.B. Prava liudyny i natsionalna bezpeka: filosofsko-pravovi aspekty vzaiemoviazku. *Human rights and national security: philosophical and legal aspects of the relationship*. 2020. pp. 9–22.

15. Skrypniuk O., Tokarchuk L. Protection of children's rights and interests under war conditions in the east of Ukraine and in the annexed Crimea Republic: new challenges for Ukraine. *ScienceRise Juridical Science*. 2020. Vol. 2(12). pp. 4–11. DOI: <https://doi.org/10.15587/2523-4153.2020.210860>.

16. Polishchuk N. Proceedings in the case of pre-trial proceedings in the civil process of Ukraine: comparison with foreign experience. *Entrepreneurship, economy, law*. 2016. Vol. 5. P. 14–18.

References:

1. Hospodarsko protsesualnyi kodeks Ukrainy vid 06.11.1991 № 1798-XII [Economic Procedure Code of Ukraine dated November 6, 1991 No. 1798-XII]. *Ofitsiyni veb-portal Verkhovnoi Rady Ukrainy – The official web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>. (access date: 24.02.2024).

2. Zahalna deklaratsiia prav liudyny : Pryiniata i proholoshena rezoliutsiieiu 217 A (III) Heneralnoi Asamblei OON vid 10 hrudnia 1948 roku [Universal Declaration of Human Rights: Adopted and proclaimed by resolution 217 A (III) of the UN General Assembly on December 10, 1948]. *Ofitsiyni veb-portal Verkhovnoi Rady Ukrainy – The official web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (access date: 24.02.2024).

3. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy vid 6 lypnia 2005, 2747-IV [Code of Administrative Justice of Ukraine dated July 6, 2005, 2747-IV]. Administrative Judicial Code of Ukraine (Law of Ukraine). № 2747-IV, dated July 6, 2005, *Ofitsiyni veb-portal Verkhovnoi Rady Ukrainy – The official web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (access date: 24.02.2024).

4. Konstytutsiia Ukrainy vid 26 chervnia 1996 roku [Constitution of Ukraine of June 26, 1996]. *Ofitsiyni veb-portal Verkhovnoi Rady Ukrainy – The official web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA%96-%D0%B2%D1%80#Text> (access date: 24.02.2024).

5. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy vid 13 kvitnia 2012, №4651-VI [Criminal Procedure Code of Ukraine dated April 13, 2012, No. 4651-VI]. *Ofitsiyni veb-portal Verkhovnoi Rady Ukrainy – The official web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (access date: 24.02.2024).

6. Mamka, G.M. (2018). Spravedlyvist yak katehoriia ta zasada kryminalnoho provadzhennia [Justice as a category and basis of criminal proceedings]. *Scientific Bulletin of the Uzhgorod National University. Series: Law*, 2, 48, 120-123. Retrieved from <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/34432/1/%D0%A1%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%95%D0%94%D0%9B%D0%98%D0%92%D0%86%D0%A1%D0%A2%D0%AC%20%D0%AF%D0%9A%20%D0%9A%D0%90%D0%A2%D0%95%D0%93%D0%9E%D0%A0%D0%86%D0%AF%20%D0%A2%D0%90%20%D0%97%D0%90%D0%A1%D0%90%D0%94%D0%98.pdf> (access date: 24.02.2024).

7. Senyk, T.B. (2018). Pidstavy dlia vidkladannia sudovoho rozghliadu u kryminalnomu provadzhenni: klasyfikatsiia ta problemy pravozastosuvannia [Reasons for postponement of trial in criminal proceedings: classification and problems of law enforcement]. *Legal bulletin*, 8, 405–415.

8. Onishchenko, N.M. (2002). Pravova systema i derzhava v Ukraini [The legal system and the state in Ukraine]. Kyiv: IDiP named after V.M. Koretsky National Academy of Sciences of Ukraine.

9. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 31.03.2023 № 2469-VIII [On the national security of Ukraine: Law of Ukraine dated 31.03.2023 No. 2469-VIII]. *Ofitsiyni veb-portal Verkhovnoi Rady Ukrainy – The official web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (access date: 24.02.2024).

10. Pro sudoustrii i status suddiv : Zakon Ukrainy vid vid 02.06.2016 № 1402-VIII [On the judicial system and the status of judges: Law of Ukraine dated June 2, 2016 No. 1402-VIII]. *Ofitsiyni veb-portal Verkhovnoi Rady Ukrainy – The official web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (access date: 24.02.2024).

11. Pro prava liudyny (Konventsiiia). 1950. Ratyfikovano Zakonom Ukrainy vid 17.07.1997 № 475/97-VR [On human rights (Convention). 1950. Ratified by the Law of Ukraine dated July 17, 1997 No. 475/97-VR]. *Ofitsiyni veb-portal Verkhovnoi Rady Ukrainy – The official web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (access date: 24.02.2024).

12. Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy vid 18 bereznia 2004 №1618-IV [Civil Procedure Code of Ukraine dated March 18, 2004 No. 1618-IV]. *Ofitsiyni veb-portal Verkhovnoi Rady Ukrainy – The official web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (access date: 24.02.2024).

13. Chyzhov, D. (2021). Organizational and legal support of human rights and freedoms in the national security of Ukraine [Organizational and legal support of human rights and freedoms in the national security of Ukraine]. *Entrepreneurship, Economy and Law*, 7, 98–103. Retrieved from <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/7/16.pdf> (access date: 24.02.2024).

14. Dzioban, O.P., Zhdanenko, S.B. (2020). Prava liudyny i natsionalna bezpeka: filosofsko-pravovi aspekty vzaiemozviazku [Prava liudyny i natsionalna bezpeka: filosofsko-pravovi aspekty vzaiemozviazku]. *Human rights and national security: philosophical and legal aspects of the relationship*, 9–22.

15. Skrypniuk, O., Tokarchuk, L. (2020). Protection of childrens rights and interests under war conditions in the east of Ukraine and in the annexed Crimea Republic: new challenges for Ukraine [Protection of children's rights and interests under war conditions in the east of Ukraine and in the annexed Crimea Republic: new challenges for Ukraine]. *ScienceRise Juridical Science*, 2(12), 4–11. DOI: <https://doi.org/10.15587/2523-4153.2020.210860>.

16. Polishchuk, N. (2016). Proceedings in the case of pre-trial proceedings in the civil process of Ukraine: comparison with foreign experience [Proceedings in the case of pre-trial proceedings in the civil process of Ukraine: comparison with foreign experience]. *Entrepreneurship, economy, law*. 5. 14–18.